

Pol stoletja je ostal nedotaknjen. Preživel je komunistični režim. Ta je izkopaval trupla svojih žrtev in jih uničeval. Mnoge grobove in celo cela pokopališča je zravnal z zemljo. Toda groba prof. Ernesta Tomca se ni dotaknil. Uničili so ga v demokraciji.

Plečnikov nagrobnik. Preživel je komunizem, uničila ga je demokracija.

Spodmikanje vogelnih kamnov

Ker je Tomčev grob v neposredni bližini (praznega) "groba" dr. Lamberta Ehrlicha na ljubljanskih Žalah, tega pa nekateri ljudje pogosto obiskujejo, so okrog leta 2000 opazili, da na Tomčevem grobu ni več nagrobnika. Uprava Žal je grob nekomu prodala, ta pa je Tomčev nagrobnik – masivni kamen s Plečnikovo figuro – snel in ga uničil. Škandal, ki bi v normalni družbi naletel na buren odziv. V Sloveniji spodmikanje vogelnih kamnov nacije ni nič pomembnega in nenavadnega.

Na posredovanje Nove slovenske zaveze je uprava Žal novemu najemniku Tomčevo grobno "parcelo" zamenjala za drugo, najemnik Tomčevega groba pa je postala NSZ. Ker starega Plečnikovega nagrobnika ni bilo mogoče več najti, uprava Žal je namreč ščitila tistega, ki je spomenik odpeljal, je NSZ organizirala izdelavo novega. Denar zanj je zbirala od darovalcev, večino pa bo morala odšteti iz svojega skromnega prora-

čuna. Kot vedno! Državni denar – neznanske vsote – gre za negovanje spomenikov revolucionarjev.

Novi nagrobnik na Tomčevem grobu je zdaj postavljen. Ob 60. obletnici njegove nenadne smrti je tako vsaj njegov grob rešen. Upamo lahko, da bo novi masivni nagrobnik pripomogel, da bo grob prof. Ernesta Tomca eden tistih spomenikov na ljubljanskih Žalah, ki bodo deležni posebne pozornosti tudi s strani države. Slovenska pokrajina je natrpana s spomeniki, ploščami in grobovi, s katerimi se časti komunistična revolucija, naša zgodovina se ne more kosati z zgodovinami mnogih drugih evropskih narodov, zato lahko poskrbimo vsaj za spominska znamenja tistih Slovencev, ki so pomembneje zaznamovali naš narod. Prof. Ernest Tomca je bil zagotovo ena najvidnejših osebnosti med obema vojnoma.

Ernest Tomca se je rodil leta 1885 v Fari na Blokah. V Ljubljani je obis-

koval ljudsko šolo in gimnazijo. Bil je odličen učenec, tudi na Univerzi na Dunaju, kamor se je vpisal, da bi postal profesor klasičnih jezikov. Absolviral je leta 1913, toda prva svetovna vojna je tudi njemu odvzela del življenja.

Klasični filolog

Leta 1920 je bil v Kranju nastav-

ljen kot suplent. Zatem je postal profesor na III. državni realni gimnaziji v Ljubljani. Kmalu je bil premeščen na klasično gimnazijo, kjer je ostal profesor jezikov do svoje smrti.

Kot profesor in vzgojitelj na šoli je bil vsestransko priznan in upoštevan. Sodeloval je pri sestavi dveh latinskih vadnic. Toda največje njegovo delo in velike zasluge so v njegovem nesebičnem vzgajanju mlade katoliške generacije ter sistematičnem in velikopoteznem ustvarjanju temeljev slovenskega katoliškega gibanja.

Voditelj Orla

V 20. letih je postal voditelj in urednik slovenskega Orla. Dal je pobudo za več publikacij *Orlovske*

Novi slovenski zavezi je uspelo Tomčev grob ohraniti. Postavila je nov nagrobnik.

knjižnice.. Ko je leta 1929 centralistična diktatura generala Živkovića prepovedala slovensko telovadno vzgojno organizacijo Zvezo orlov in je bilo slovensko katoliško javno delovanje ustavljeno, se je prof. Tomec lotil svojega največjega dela. Hotel je vzgojiti nov lik slovenskega dijaka, ki bo živel iz vere in bo dorasel izzivom časa. Podlago je dobil v papeževi socialni okrožnici *Quadragesimo anno*. Začel je z organiziranjem Katoliške dijaške akcije in Katoliške akcije nasploh.

Prof. Tomec je aktivno deloval v 30. letih, v času, ko je komunistična propaganda čedalje bolj prodirala v naše okolje, hkrati pa so iz tujine, še posebej iz Sovjetske zveze, redno prihajale informacije o komunističnih metodah upravljanja družbe. Res je, da je katoliški tabor v 30. letih uporabljal tudi protikomunistični besed-

Prof. Ernest Tomec

njak, toda tega ne bi bilo, če ne bi bilo agresivnega komunističnega delovanja. Komunisti so se poskušali vrniti celo v katoliške organizacije. Že tako se Slovenci po okupaciji dežele dolgo niso odzvali na komunistično nasilje, in sicer iz preprostega razloga, ker se je na nasilje težko odzvati. Še posebej če ne deluje več pravna država, to pa je okupator izničil.

Na nasilje se je torej bilo mogoče odzvati le s protinasiljem. Zato gre prof. Tomcu velika zasluga, da je v 30. letih izobraževal mlade ljudi in jim odpiral oči o naravi in metodah komunizma. Tako so ti lahko – leta 1942, po skoraj enem letu revolucionarnega terorja – stopili na skrajno težko pot in se organizirano odzvali na komunistično revolucijo.

Neutrudni vzgojitelj

Leta 1933 je začel izdajati zbirko *Naša pot*. Knjige v tej zbirki so bile pravi mali učbeniki, ki so mlade vzgajali v katoliškem duhu in jim odpirali oči. Ob Tomčevi smrti je zbirka imela že 22 knjig. Med njimi je vidno mesto imela *Knjiga načel*, ki je izšla v treh zvezkih: *Načela o načelih*, *Načela naravne življenjske modrosti* in *Katoliška načela*, skupno 688 strani. Med avtorji je bil Aleš Ušeničnik, eden najvidnejših slovenskih filozofskih in teoloških mislecev. Za Tomca je veljalo, da se je vse življenje bojeval za katoliška načela.

Leta 1936 je bil pobudnik dijaškega tednika *Mi mladi borci*. Njegova vsebina je bila že podrejena soočenju s komunističnim delovanjem.

Tomec je bil zelo sposoben organizator. Vse svoje življenje oziroma ves čas je posvetil delu z mladino. Bil je kulturni in vzgojni delavec, pobudnik sistematične socialne vzgoje in tesen sodelavec škofa dr. Gregorija Rožmana. Zveza katoliških dijakov je leta 1942 v tipkopisu (bil je čas vojne in revolucionarnega terorja) izdala njegovo *Organizatorno teorijo*.

“Nenadna” smrt

Konec marca 1942 je zbolel. Šel je v bolnišnico in bil operiran na želodcu. Ko je že uspešno okreval, je znenada dobil vnetje ledvic in 26. aprila umrl. Imel je veličasten pogreb. Nenadna in čudna smrt je takoj sprožila ugibanja, ali pri njej niso imeli prstov vmes njegovi ideološki nasprotniki, ki jim je bil velik trn v peti.

Mesec dni za njim, 26. maja, je pod streli vosovskega atentatorja padel drugi veliki mož oziroma voditelj katoliške mladine dr. Lambert Ehrlich. Tomec je bil idejni vodja *mladcev*, Ehrlich pa *stražarjev*. Z njuno nenadno smrtjo je zazijala – tudi na političnem prizorišču – velika praznina.

Leta 1941 je umrl dr. Anton Korošec, veliki voditelj slovenskega naroda. Aprila 1941 je ob bombardiranju Beograda umrl njegov naslednik Fran Kulovec. Miha Krek se je pred okupatorjem zatekel v tujino. Zdaj sta “padla” še Tomec in Ehrlich. To nenadno umanjkanje vodilne strukture so komunisti s svojim brezobzirnim terorjem dosledno izkoristili.

Ivo Žajdela